

NOVÉ EVROPSKÉ NAŘÍZENÍ O STAVEBNÍCH VÝROBCÍCH č. 305/2011

15.2.2012, Zdroj: Verlag Dashöfer

Nařízení přináší zejména „zjednodušení“, což je jedna z jeho priorit. Zjednodušení je soustředěno zejména na vyjasnění a omezení administrativní zátěže podniků, především malých a středních, jednodušších pravidel pro osvědčování a odstranění prováděcích překážek, které dosud bránily vytvoření plně fungujícího vnitřního trhu se stavebními výrobky. Nařízení obsahuje detailní definici svého předmětu a definuje 20 nejdůležitějších pojmů z oblasti vnitřního trhu se stavebními výrobky. Evropská komise v pozici orgánu odpovědného za praktické uplatňování Směrnice Rady 89/106/EHS o stavebních výrobcích iniciovala její revizi. Reagovala tak na signály praxe, která vedle pozitivních ohlasů v oblasti uvádění stavebních výrobků na jednotný vnitřní trh Evropské unie poukazovala i na problémová místa, resp. vývojem překonaná ustanovení Směrnice. Komise zahájila práce na revizi v roce 2005, širokou veřejnou diskuzí a pokračovala ve zpracování podkladových studií a analýz k dané problematice. Výsledné práce potvrdily, že Směrnice již nedokáže pokrýt aktuální potřeby praxe, a proto Komise rozhodla o jejím nahrazení novým předpisem. Na základě přípravných aktivit Komise vypracovala návrh nového předpisu, který byl v květnu 2008 přijat Evropským parlamentem a Radou k návaznému projednávání. Časově a věcně náročný legislativní proces byl završen dne 18. ledna letošního roku, kdy Evropský parlament odhlasoval usnesení k přijetí nového předpisu. Následně, dne 4. dubna 2011 bylo v Úředním věstníku Evropské unie (čísle L088) zveřejněno nové nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 305/2011 ze dne 9. března 2011, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje Směrnice Rady 89/106/EHS o stavebních výrobcích (dále jen Nařízení). Nový předpis je stručně označován jako Nařízení o stavebních výrobcích nebo zkratkou CPR - Construction Products Regulation. Jde o stejný princip označení jako u dřívější Směrnice Rady 89/106/EHS, která je v dlouholeté praxi členských států EU známá pod zkratkou CPD - Construction Products Direction.

Účinnost Nařízení je stanovena na dvacátý den po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie. Jak je výše uvedeno, vyhlášení proběhlo dne 4. dubna 2011, což znamená, že Nařízení vstoupilo v platnost dne 24. dubna 2011. Nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech se shodným datem účinnosti. Na rozdíl od směrnice, která vyžaduje náročnou implementaci svých cílů do národních právních řádů, nařízení se přejímá překladem. Z důvodu zajištění řádného uplatňování, což vyžaduje přiměřeně dlouhou dobu, je účinnost Nařízení rozdělena do dvou etap. Články týkající se ustanovení o jmenování subjektů pro technické posuzování, oznamujících orgánů a oznámených subjektů, založení organizace subjektů pro technické posuzování a ustavení Stálého výboru pro stavebnictví při Evropské komisi nabývají účinnosti dnem vyhlášení. Ostatní ustanovení Nařízení s ohledem na nezbytnost jejich praktického fungování vstoupí v platnost až 1. července 2013. Cílem nového Nařízení je aktualizace, zjednodušení a nahrazení Směrnice Rady 89/106/EHS o stavebních výrobcích. Nařízení stanoví pravidla, jak formulovat vlastnosti stavebních výrobků ve vztahu k jejich základním charakteristikám a jak u těchto produktů používat označení CE. V podrobnější formě stanoví pravidla pro uvádění stavebních výrobků na trh, zejména pokud jde o prohlášení o vlastnostech, pravidla pro označení CE, povinnosti hospodářských subjektů, harmonizované technické specifikace, subjekty pro technické posuzování, zjednodušené postupy, oznamující orgány a oznámené subjekty, dozor nad trhem prováděný kompetentními orgány. Účelem nařízení není vymezovat bezpečnost výrobků, nýbrž zajistit, aby byly podávány spolehlivé informace o jejich vlastnostech. K tomu slouží zavedení společného technického jazyka. V této souvislosti je třeba doplnit, že specifikem v oblasti stavebnictví, resp. výstavby je subsidiarita spočívající v tom, že členské státy nesou odpovědnost za navrhování a konstrukci staveb a předpisy EU mají zajišťovat „pouze“ vnitřní trh se stavebními výrobky.

Co nového Nařízení přináší:

Nařízení přináší zejména „zjednodušení“, což je jedna z jeho priorit. Zjednodušení je soustředěno zejména na vyjasnění a omezení administrativní zátěže podniků, především malých a středních, jednodušších pravidel pro osvědčování a odstranění prováděcích překážek, které dosud bránily vytvoření plně fungujícího vnitřního trhu se stavebními výrobky. Nařízení obsahuje detailní definici svého předmětu a definuje 20 nejdůležitějších pojmů z oblasti vnitřního trhu se stavebními výrobky, což představuje velmi podstatné rozšíření a zpřesnění oproti dosavadní Směrnici. Na základě zkušeností nabytých během mnohaletého praktického uplatňování Směrnice, Nařízení obsahuje významné množství opatření zaměřených na usnadnění postupu pro získání označení CE. Některá z

těchto opatření jsou použita přímo, např. opatření týkající se mikropodniků, kterým bude umožněn zjednodušený přístup k označování CE v případech, kdy s výrobky, jež uvádějí na trh, nejsou spojena bezpečnostní rizika. Zvláštní zjednodušená opatření se také předpokládají pro individuální a nesériové výrobky.

Je jasně stanoven zvláštní význam označení CE pro stavební výrobky a díky tomu bude možné vyhnout se případným nejasnostem v souvislosti s ostatními právními předpisy, které používání označení upravují. Označení CE u stavebních výrobků osvědčuje, že informace o vlastnostech výrobku byly získány v souladu s Nařízením a musí být proto považovány za přesné a spolehlivé. Toto označení však neznamená samozřejmou říjen 2011 bezpečnost pro jeho použití ve stavbě. Ve smyslu Nařízení stavební výrobek může plnit bezpečnostní ukazatele stavby až poté, kdy byl na základě svých vlastností správně navržen a zabudován do stavby. Tato koncepce je v zásadě v souladu s ustanovením stavebního zákona, jež stanoví požadavky pro návrh a použití stavebních výrobků ve vazbě na základní požadavky na vlastnosti staveb.

Institut současného „**Prohlášení o shodě**“ nahrazuje nové „**Prohlášení o vlastnostech**“. Prohlášení o shodě ve smyslu směrnice je písemné ujištění výrobce nebo dovozce o tom, že výrobek splňuje požadavky technických předpisů a že byl dodržen stanovený postup při posouzení shody. Prohlášení o vlastnostech, které zavádí Nařízení jako nezbytný předpoklad pro označení výrobku CE, uvádí vlastnosti stavebního výrobku ve vztahu k základním charakteristikám daného výrobku, a to v souladu s příslušnou harmonizovanou technickou specifikací. Podle Nařízení se jedná harmonizovanou normu nebo evropské technické posouzení. Nový předpis tímto respektuje zvláštní povahu stavebních výrobků, které jsou v podstatě meziprodukty určené k zabudování do staveb. Jednotlivé pojmy bezpečnosti nebo veřejného zájmu tak pro stavební výrobky platí pouze do té míry, v jaké dané výrobky přispívají k plnění stanovených požadavků na vlastnost stavby, do které mají být zabudovány. Úpravy v Nařízení se dále týkají např. postupné revize stávajících harmonizovaných technických specifikací s tím, že nové již budou zpracovány podle nových pravidel. Budou ustaveny subjekty pro technické posuzování, notifikující orgány a notifikované osoby budou postupovat podle nových pravidel, bude posílena role dozoru nad trhem, budou vytvořena Kontaktní místa pro výrobky, jsou formulována přechodná ustanovení a další.

Významnou změnou, která se mimo jiné dotkne i předpisů upravujících technické požadavky na stavby, je rozšíření přílohy č. 1 Nařízení, jež definuje základní požadavky na vlastnosti staveb o další položku, týkající se udržitelného využívání přírodních zdrojů. Příloha č. 1 obsahuje celkem sedm základních požadavků na stavby, které jsou zaměřeny na otázky bezpečnosti, ochrany zdraví, životního prostředí a konkretizují prvky veřejného zájmu ve vazbě na kvalitu stavby. Původních šest základních požadavků, které přinesla Směrnice, nové Nařízení přejímá pouze s drobnými úpravami. Jedná se o známé požadavky, transponované do některých národních právních předpisů, tj. mechanickou odolnost a stabilitu, požární bezpečnost, hygienu, ochranu zdraví a životního prostředí, bezpečnost při užívání, ochranu proti hluku, úsporu energie a tepelnou izolaci. Jejich charakteristiku Nařízení upravuje následovně:

1. Mechanická odolnost a stabilita (Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby zatížení, která na ni budou pravděpodobně působit v průběhu výstavby a užívání, neměla za následek zřícení celé stavby nebo její části, větší stupeň nepřijatelného přetvoření, poškození jiných částí stavby nebo technických zařízení nebo instalovaného vybavení v důsledku většího přetvoření nosné konstrukce, poškození v případě, kdy je rozsah neúměrný původní příčině.)
2. Požární bezpečnost (Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby v případě požáru byla po určenou dobu zachována únosnost konstrukce, byl uvnitř stavby omezen vznik a šíření ohně a kouře, bylo omezeno šíření požáru na sousední stavby, byla brána v úvahu bezpečnost záchranných jednotek.) říjen 2011
3. Hygienu, ochranu zdraví a životního prostředí (Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby neohrožovala hygienu ani zdraví jejích uživatelů a sousedů, neměla v celém průběhu životního cyklu nepřiměřeně významný vliv na kvalitu životního prostředí ani klimatu, a to během výstavby, používání i demolice, zejména následkem uvolňování toxických plynů, emisí nebezpečných látek, těkavých organických sloučenin, skleníkových plynů nebo nebezpečných částic do vnitřního nebo venkovního ovzduší, emisí nebezpečného záření, uvolňování nebezpečných látek do pitné vody, podzemní vody, mořské vody nebo půdy, nesprávného vypouštění odpadních vod, emisí odpadních

plynů nebo nesprávné likvidace pevného nebo kapalného odpadu, výskytu vlhkosti v částech stavby nebo na površích uvnitř stavby.)

4. Bezpečnost při užívání (Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby při jejím užívání nebo provozu nevznikalo nepřijatelné nebezpečí nehod, např. uklouznutím, pádem, nárazem, popálením, zásahem elektrickým proudem a zranění výbuchem.) 5. Ochrana proti hluku (Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby hluk vnímaný uživateli nebo osobami poblíž stavby byl udržován na úrovni, která neohrozí jejich zdraví a umožní jim spát, odpočívat a pracovat v uspokojivých podmínkách.)

6. Úspora energie a tepelná izolace (Stavba a její zařízení pro vytápění, chlazení a větrání musí být navrženy a provedeny takovým způsobem, aby spotřeba energie při provozu byla nízká s ohledem na místní klimatické podmínky a požadavky uživatelů.)

Doplňný sedmý požadavek v příloze č. 1 Nařízení je zaměřen na posílení ochrany zdraví a životního prostředí a je definován takto:

7. Udržitelné využívání přírodních zdrojů: Stavba musí být navržena, provedena a zbourána takovým způsobem, aby bylo zajištěno udržitelné použití přírodních zdrojů a: a) recyklovatelnost staveb, použitých materiálů a částí po zbourání; b) trvanlivost staveb; c) použití surovin a druhotných materiálů šetrných k životnímu prostředí při stavbě.

Základní požadavky na vlastnosti stavby jsou formulovány s tím, že stavby jako celek i jejich jednotlivé části musí vyhovovat zamýšlenému použití. Přitom tyto požadavky musí být splněny při běžné údržbě po dobu ekonomicky přiměřené životnosti. V této souvislosti si připomeňme, že výše uvedených šest základních požadavků na stavby, které Směrnice přinesla, významně ovlivnily koncepci národních předpisů upravujících technické požadavky na stavby, požadavky pro návrh a použití stavebních výrobků a předpisy upravující požadavky na vlastnosti stavebních výrobků. Jedná se např. o stavební zákon, vyhlášku MMR č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, její „pražskou“ verzi č. 26/1999 Sb. HMP, nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky a další. Z obsahu doplňného sedmého požadavku je zřejmé, že spolu s ostatními výhledově ovlivní řadu předpisů pro navrhování a provádění staveb, a to zejména pokud jde o ochranu životního prostředí a úspory energií.

Z formulace sedmého požadavku je patrné, že zapadá do rámce udržitelného rozvoje a udržitelné výstavby. Cílem udržitelné výstavby je snaha o zmírňování negativních dopadů na člověka a životní prostředí. V praxi to představuje např. integraci obnovitelných zdrojů energie již ve fázi návrhu, využití recyklovaných materiálů při výstavbě za účelem ochrany přírodních zdrojů, recyklaci materiálů a konstrukcí po demolici, zlepšení tepelných toků v budově, aby se omezila nutnost vytápění a klimatizace a snížily se emise CO₂, apod. Hlediska udržitelného rozvoje a výstavby se u výrobků sledují od jejich návrhu, výrobu, zabudování až po jejich likvidaci. Ve smyslu sedmého požadavku stavební výrobky musí respektovat požadavek vysoké funkční kvality v rámci dlouhodobé životnosti stavby. U staveb pak od záměru investice po návrh, realizaci, užívání až po jejich demolici.

Východiskem k udržitelné výstavbě je hledání a uplatňování nových principů konstrukčního a dispozičního řešení, nových materiálů a technologií jejich zpracování, nových technologií výstavby, nových metod posuzování a hodnocení staveb a dalších aspektů při současném zachování architektonické a konstrukční variability.